

THE SWAN'S EGG

A STUDENT JOURNAL OF HANS CHRISTIAN ANDERSEN STUDIES

Volume 2 (February 2025)

THE SWAN'S EGG

is edited by

Troy Wellington Smith
PhD, 2023
University of California, Berkeley

Torsten Bøgh Thomsen
Associate Professor
H.C. Andersen Centre, University of Southern Denmark

Anne Klara Bom
Associate Professor
H.C. Andersen Centre, University of Southern Denmark

theswansegg.com

theswansegg@gmail.com

Volume 2 (February 2025)

TABLE OF CONTENTS

Volume 2 (February 2025)

Editor's Preface

..... 4

Redaktionens forord

..... 5

Imperiale magtstrukturer i H.C. Andersens "Nattergalen"

Emma Hersø, Syddansk Universitet

..... 6

EDITORS' PREFACE

Welcome to the second volume of *The Swan's Egg: A Student Journal of Hans Christian Andersen Studies*! We are pleased to share with you the contributions of emerging Andersen scholars in English and in Danish. As our title suggests, our goal is to create a space where students of Andersen (at the BA, MA, or PhD level) are able to present their research on the Danish fairytale author, even if this work is still only *in embryo*.

For our second and forthcoming volumes, *The Swan's Egg* will publish articles on a rolling basis, sometimes individually. In this volume, we present Emma Hersø's article, "Imperiale magtstrukturer i H.C. Andersens 'Nattergalen.'" Hersø, a BA from the University of Southern Denmark, makes a compelling case for the counterintuitive argument that the Emperor in Andersen's "Nightingale" represents colonial power, whereas the eponymous bird represents the colonized, both human and non-human.

When students learn that they shall be working with Andersen research, it is perhaps easy to be intimidated by the extensive research tradition found in this area. Perhaps one imagines that one should write papers that mainly consist of long, dutiful outlines of the state of the art. One of the purposes of *The Swan's Egg* is to show that this does not need to be the case. Hersø's article is an example of how a sharp, bounded investigation, in which one zooms in on a specific theme, lays out a certain angle, or uses a particular methodology, give new insights that not only show the writers' outstanding powers to think out creative problems, but also are a testimony to the scope and relevance of Andersen's authorship, which, in spite of it being old, is eternally young.

Enjoy!

Troy Wellington Smith, Torsten Bøgh Thomsen, and Anne Klara Bom

REDAKTØRERNES FORORD

Velkommen til andet bind af *The Swan's Egg: A Student Journal of Hans Christian Andersen Studies*! Det er os en stor glæde at kunne præsentere bidrag fra fremspirende Andersen-forskere, både på engelsk og dansk. Som titlen antyder, ønsker vi at skabe et forum, hvor studerende (på BA-, MA- eller ph.d.-niveau) kan præsentere deres forskning om den danske eventyrdigter – også selvom dette arbejde endnu kun er i sin spæde begyndelse.

Fra og med dette bind vil *The Swan's Egg* udgive artikler løbende, nogle gange enkeltvis. I dette bind bringer vi Emma Hersø's artikel, "Imperiale magtstrukturer i H.C. Andersens 'Nattergalen.'" Hersø, der er BA fra Syddansk Universitet, fremfører det overbevisende og overraskende argument, at kejseren i Andersens "Nattergalen" repræsenterer kolonial magt, mens titlens nattergal symboliserer det koloniserede i både menneskelig og ikke-menneskelig form.

Når studerende kaster sig ud i Andersen-forskningen, kan de let lade sig overvælde af den omfattende forskningstradition på området. Måske forestiller man sig, at opgaver primært bør bestå af lange, pligtskyldige gennemgange af *state of the art*. Et af formålene med *The Swan's Egg* er at vise, at dette ikke behøver at være tilfældet. Hersø's artikel demonstrerer, hvordan en skarp og afgrænset undersøgelse, der fokuserer på et specifikt tema, anlægger en bestemt vinkel eller anvender en særlig metode, kan føre til nye indsigter. Disse indsigter vidner ikke blot om forfatternes evne til at tænke kreativt og analytisk, men bekræfter også, at Andersens forfatterskab – på trods af sin alder – forbliver evigt ungt og relevant.

God læselyst!

Troy Wellington Smith, Torsten Bøgh Thomsen og Anne Klara Bom

IMPERIALE MAGTSTRUKTURER I H.C. ANDERSENS "NATTERGALEN"

Emma Hersø
BA, Syddansk Universitet

H.C. Andersens eventyr "Nattergalen" fra 1843 er et velkendt og elsket værk, der er fast forankret i kanon, både på national og international basis. Historien fortæller om en kinesisk kejser, der er omgivet af de rigeste skatte, det skrøbeligste porcelænsslot og en smuk, endeløs have. Kejseren bliver betaget af nattergalen, der huserer i den fjerneste afkrog af haven, og indlemmer denne på slottet. Snart bliver fuglen dog erstattet af en kunstig udgave af sig selv og flygter bort fra kejserens hof. Da den kunstige nattergal går itu, sygner kejseren hen, men den ægte nattergal kommer ham til undsætning og gør kejseren rask med sin smukke sang. Eventyret læses gerne efter den kanoniske fortolkning, hvor den naturlige og kunstige nattergal anskues som repræsentanter for henholdsvis romantikken og klassicismen, eller i simplere forstand natur og kultur¹. En sådan læsning finder man ikke i denne artikel; jeg vil arbejde med eventyret set i lyset af postkolonial økokritik og grave dybere i det rige analysepotentiale, eventyret besidder. Denne læsning kan umiddelbart virke kontraintuitiv, i kraft af eventyrets orientalistiske rammesætning. Selvom kolonialisme ofte forbindes med Vesten, vil jeg argumentere for, at den kinesiske kejser i eventyret kan anskues som en allegori for imperial magt overfor nattergalen som repræsentant for den kulturelle anden. Artiklen tager endvidere afsæt i tesen om, at der er en forbindelse mellem udbytningen af naturen og udbytning af mennesket og dets arbejdskraft. Jeg arbejder således ud fra forståelsen, at imperialistiske magtrelationer ikke kun eksisterer imellem mennesker, men i lige så høj grad kan komme til udtryk i relationer mellem det humane og nonhumane. Jeg vil i denne artikel undersøge, hvordan de implicite, undertrykkende magtstrukturer kommer til udtryk gennem forholdene, som karaktererne i "Nattergalen" har til både naturen og til hinanden, og hvordan dette står i relation til Andersens samtidshistorie.

1. Se evt.: Jacob Bøggild, *Svævende Stasis: Arabesk og allegori i H. C. Andersens eventyr og historier* (København: Spring, 2012).

Orientalisme i 1840'ernes Danmark

Som teoretisk fundament for denne analyse er det væsentligt at anvende litteraturteoretiker Edward Said og hans udlægning af nøglebegrebet orientalisme, som beskrevet i hans hovedværk *Orientalism*. Sids fokus hviler på Occidentens repræsentation af Orienten, men hans teorier kan appliceres i bredere forstand på den generelle fremstilling af kolonimagternes behandling af den kulturelle anden. I *Orientalism* undersøger Said forholdet mellem de koloniserede lande og imperiemagten, og mere specifikt forholdet mellem Vesten og Østen. Dette forhold har med tiden udviklet sig asymmetrisk, med Vesten som dominerende instans. Said udlægger, hvordan Vestens fremstilling af Østen beror på diskursive konstruktioner, der bygger på generaliseringer og ikke på sandfærdige repræsentationer:

Orientalism [...] is not an airy European fantasy about the Orient, but a created body of theory and practice in which, for many generations, there has been a considerable material investment. Continued investment made Orientalism, as a system of knowledge about the Orient, an accepted grid for filtering through the Orient into Western consciousness, just as that same investment multiplied [...] the statements proliferating out from Orientalism into the general culture.²

Orientalisme er altså ikke en misforstået forestilling om "de fremmede, eksotiske lande", men er en magtfuld diskurs, der gennem tiden er blevet etableret på baggrund af Vestens ønske om at "bevise" egen hegemoni over Østen, for dermed at legitimere imperiemagternes undertrykkelse af den kulturelle anden. Denne diskurs låner autoritet fra en række stærke samfundsinstitutioner og bevæger sig ud i blandt andet videnskabelige, økonomiske og sociale praksisser, der alle blåstempler diskursen som sand og uanfægtelig.

Litteraturteoretiker Elisabeth Oxfeldt har i sit værk *Nordic Orientalism: Paris and the cosmopolitan imagination 1800-1900* nuanceret Sids teorier. Hun argumenterer for, at orientalismen i de nordiske lande, såsom Danmark, divergerer fra de store imperiemagter, såsom Storbritannien og Frankrig. Said udlægger, hvordan der fra midten af 1700-tallet og fremefter kom en stigende interesse for det fremmedartede og det ukendte, og denne interesse blev systematiseret i form af nye kulturinstitutioner, videnskaber og et større litteraturkorpus, både

2. Edward Said, *Orientalism* (London: Routledge & Kegan Paul, 1978), 6.

skøn- og faglitteratur, der behandlede tværkulturelle møder og den orientalske forestilling.³ Denne stigende interesse for det orientalske, det fremmede og ukendte sås også i Danmark, men Oxfeldt argumenterer for, at Danmarks forhold til Orienten adskilte sig fra de imperiale stormagters. Man må naturligvis ikke overse, at Danmark *var* en etableret kolonimagt, med flere handelsstationer rundt om i verden, blandt andet i Vestafrika, i Indien og de Dansk-Vestindiske Øer. Oxfeldt opstiller dog en vigtig distinktion i forhold til, hvordan de imperiale stormagter behandlede den orientalske fantasi, modsat de mindre nationers behandling af samme:

Orientalism played a crucial role in the construction of Denmark's national identity without pertaining to a direct relationship between Denmark and its colonial Other [...] European countries on the periphery – in the case of Denmark and Norway – imported Oriental imagery to position themselves not against their colonial Other but rather in relation to central European nations.⁴

Oxfeldt belyser altså, hvordan de større imperiemagter via den orientalske ikonografi og kulturlivet skabte en kontrast, hvorigennem de kunne styrke eget koloniale selvbillede. Danmark adopterede et lignende orientalsk formsprog, men denne blev hentet fra de imperiale stormagter, som Danmark ønskede at sætte sig i forlængelse af, for på den måde at kunne profilere sig som en kosmopolitisk nation og derigennem skabe en tilknytning til de store kolonimagter.

I første halvdel af 1800-tallet, hvor "Nattergalen" blev til, var Danmark i en opbrydningstid. Det danske sindelag var påvirket af både krig, tab af territorie og økonomisk bankerot. Endvidere var besiddelsen af de danske kolonier, blandt andet De Vestindiske Øer, i opbrud, hvilket medførte en stærk samtidsdebat om blandt andet slaveri og slaverettigheder. Der blev samtidig sat spørgsmålstegn ved enevælden og derved monarkiet og dets rolle og funktion i samfundet. Dette mandede ud i Danmarks første Grundlov i år 1849, få år efter udgivelsen af "Nattergalen". Grundloven markerede et vendepunkt i dansk historie, nemlig overgangen fra et absolutistisk, enevældigt monarki til et demokratisk, konstitutionelt monarki. Dette betød samtidig, at samfundsklasserne begyndte at udligne sig, og skellet mellem over- og underklassen blev mindre

3. Ibid., 22. Se også kap. II: "Imaginative Geography and Its Representations: Orientalizing the Oriental", 49-73.

4. Elisabeth Oxfeldt, *Nordic Orientalism: Paris and the Cosmopolitan Imagination, 1800-1900* (København: Museum Tusculanum, 2005), 12-13.

markant. Særligt overklassen fandt rollen som demokratisk samfundsborger svær at tilpasse sig.⁵ I denne opbrydningstid blandede orientalismen sig med den sociopolitiske sfære.⁶ Dette kom til udtryk i blandt andet åbningen af Tivoli i København i 1843, hvilket Oxfeldt understreger som et vigtigt aspekt af den danske beskæftigelse med orientalismen i denne stormomsuste periode.

Tivoli offered Copenhageners – unaccustomed to new and extravagant consumption practices and to mingling with fellow citizens across social boundaries – a site where they could interact with each other, with new technology and with new luxury goods as a prescribed experience [...] the Oriental aspect of the park ultimately made available a position for visitors to experience their sense of alienation as delightful rather than frightening.⁷

De fremmede, orientalske kulturer blev altså ifølge Oxfeldt institutionaliseret og rammesat, og der skabtes på den måde et trygt socialt rum, hvori folk kunne dyrke ellers uvante forbrugsvaner og teknologier, samt interagere med hinanden på tværs af samfundslag. Tivoli blev en form for mikrokosmos, hvor mulighederne var uendelige, og man kunne udforske nye, fremmede kulturer – helt uden at forlade sit trygge hjemland.

Oxfeldt præsenterer desuden sin egen analyse af "Nattergalen", i hvilken hun arbejder med eventyret som en allegori for monarkiske forhold, der i øvrigt er koncentreret om Danmark og Andersens egen samtid. Oxfeldt beskriver, hvordan kunsten i Andersens samtid blev institutionaliseret og dermed i højere grad anvendt til at opretholde politiske strukturer. Altså skulle kunsten repræsentere regulerede praksisser fremfor at fremvise en højere sandhed.⁸ Oxfeldt opstiller den kunstige nattergal i "Nattergalen" som repræsentant for institutionaliseringsprocessen, modsat den ægte nattergal som er repræsentant for den højere sandhed. Med andre ord bliver den ægte nattergal *sandheden*, mens kunstfuglen bliver *repræsentationen af sandheden*.⁹ I eventyret erstatter kunstfuglen med tiden den ægte nattergal, hvilket peger tilbage på den historiske kontekst. Konklusionen på Oxfeldts analyse lyder:

5. Ibid., 57.

6. Ibid., 56.

7. Ibid., 57.

8. Ibid., 88.

9. Ibid., 89.

the [artificial] bird symbolizes mid-nineteenth-century institutionalized practices, including the absolute monarchy. *Nattergalen*, that is, depicts the breakdown and an imagined rebirth of the Danish monarchy [...] this revival depends on the emperor's becoming a true representative of the people rather than a representative of divine power *before* the people"¹⁰

Altså mener Oxfeldt, at den kunstige nattergal skal ses som en allegori for det absolutistiske monarki, da dette grundlæggende er en repræsentation af institutionaliserede, forældede praksisser. Yderligere argumenterer Oxfeldt for, at "Nattergalen" afspejler de monarkiske forhold i Danmark i første halvdel af 1800-tallet, hvor der oplevedes et nedbrud og sidenhen en "genfødsel" eller omkalfatring af den monarkiske institution. Oxfeldt arbejder altså ud fra en tese om, at eventyret grundlæggende behandler de herskende magtstrukturer i Andersens samtid. Jeg vil i det følgende bygge ovenpå Oxfeldts analyse, og undersøge disse magtstrukturer set i lyset af en postkolonial økokritik. Jeg vil til slut diskutere eventyrets slutning, men stille mig i opposition til Oxfeldts positive udlægning af kejseren – og det hans karakter repræsenterer – samt hans "genfødsel" og efterfølgende ændring af sit embede og sine magtbeføjelser.

Undertrykkelsens udformninger

Allerede fra "Nattergalens" begyndelse klarlægges kejserens magt og rigdom. Hans fine, skrøbelige porcelænsslot beskrives som "det prægtigste i Verden",¹¹ og i beskrivelsen af kejserens have forstår læseren, hvor stor og vidtrækkende hans imperiale magt er:

I Haven saae man de forunderligste Blomster, og ved de allerprægtigste var der bundet Sølvklokker, der klingede, for at man ikke skulde gaae forbi uden at bemærke Blomsten. Ja, Alting var saa udspeculeret i Keiserens Have, og den strakte sig saa langt, at Gartneren selv ikke vidste Enden på den; blev man ved at gaae, kom man i den deiligste Skov med høie Træer og dybe Søer.¹²

I ovenstående citat kommer det til udtryk, hvordan der allerede fra begyndelsen af eventyret fremstilles et skel mellem den medierede kultur, i form af kejserens prydhave, og den ukontrollerede, vilde natur, i form af skoven med de dybe søer. Endvidere måles kejserens værdi på hans rigdom, samt hvor meget der er, og potentielt *kan blive*, underlagt hans magtindflydelse

10. Ibid., 92.

11. H.C. Andersen, "Nattergalen", in *H.C. Andersens samlede værker*, bd. 1 (Gyldendal, København, 2003), 271.

12. Ibid., 272.

– det være sig mennesker såvel som naturen og dens ressourcer, eller med andre ord det humane såvel som det nonhumane. Arbejdskraft og naturressourcer udbyttes for at øge den kejserlige rigdom. Nattergalen er blandt kejserens største skatte og har sin bolig i en af de yderste afkroge af kejserens have. Ved tilbuddet om at synge for kejseren og blive præsenteret ved hoffet siger nattergalen: "[Min sang] tager sig bedst ud i det Grønne!",¹³ men takker alligevel ja til tilbuddet uvidende om, hvilke forhold der venter den ved kejserens hof. Nattergalen afholder koncert i kejserens slot, hvor kejseren røres til tårer over fuglens smukke sang, og herefter indlemmes nattergalen på hoffet: "Den skulde nu blive ved Hoffet, have sit eget Buur, samt Frihed til at spadserere ud to Gange om Dagen og een Gang om Natten. Den fik tolv Tjenere med, alle havde de et Silkebaand om Benet paa den og holdt godt fast".¹⁴ Nattergalens nye hverdag væk fra sit hjem i skoven bliver beskrevet som den rene luksus. Den får sit *eget* bur, dens bånd er lavet af silke, og det understreges, hvordan nattergalen har *frihed* til at spadserere udenfor. Dog syner disse forhold af en direkte slavegørelse af fuglen, og de fine silkebånd må forstås som lænker i forklædning. Kejserens møde med nattergalen er ikke omfavnende for fuglens egen kultur, da fuglen ikke bliver set i det miljø, hvor den ellers er bedst repræsenteret – altså "i det Grønne". Kejseren fremstår som en imperialist, der anser sin egen magt og kultur som overmægtig, og i forhold til hvilken alt må indordne sig. Heri kan også læses en forbindelse mellem dominering af såvel det humane som det nonhumane; de førnævnte klokker, der er bundet om de smukkeste blomster i kejserens have, går i spænd med behandlingen af nattergalen. Begge dele fremstår som en magtudøvelse over naturen, der skal tæmmes og sættes i system.

Denne kobling af dominans over naturen og dominans over mennesker og menneskelig arbejdskraft behandler økomarxist Andreas Malm i sin artikel "In Wildness is the Liberation of the World: On Maroon Ecology and Partisan Nature". Malm argumenterer for, at både den menneskelige slave og den uberørte, vilde natur af imperiemagten reduceres til intet andet end en arbejdskraft og en profitskaber.¹⁵ Malm omtaler endvidere den såkaldte "agrarian capitalism",¹⁶ der kan oversættes til landbrugsbaseret kapitalisme. Begrebet beskriver

13. Ibid., 273.

14. Ibid., 274.

15. Andreas Malm, "In Wildness is the Liberation of the World: On Maroon Ecology and Partisan Nature", *Historical Materialism* 26, no. 3 (2018): 14.

16. Ibid., 8-9

tendensens til at se den natur, der ikke omdannes fra vildnis til en form for profitskaber – såsom landbrug, havedyrkning eller plantagedyrkning – som spild af økonomiske ressourcer: "while the plantations were confines for the tyranny of the masters, beyond them now lay a relative wilderness. The masters detested that space as not-yet-cleared, untamed, savage – and in exactly the same proportion, slaves cherished it as a land of freedom".¹⁷ For kolonimagten er vildniset altså indbegrebet af vildhed og brutalitet, og noget der kan og bør tæmmes. Modsat kolonimagten anskuer de slavegjorte den vilde natur som et refugium, hvori man kan opnå frihed og autonomi væk fra kolonimagtens tyranni. Kejseren i "Nattergalen" kan anskues som en form for "agrarian capitalist" i kraft af de måder, han går til ekstremer for at dominere naturen eller de, der fungerer som en repræsentation af naturen, som nattergalen gør. I den ene del af kejserens have er naturen blevet så manipuleret, at det ikke længere er de naturlige blomsters skønhed, der kan henlede opmærksomheden på sig selv, og sølvklokkernes ringen er en nødvendig foranstaltning for at vække havegængernes interesse. Kejseren udviser desuden et umiddelbart instinkt om at ville dominere og besidde det fulde ejerskab over nattergalen for på denne måde at øge egen rigdom og indflydelse mest muligt. Omvendt anser nattergalen den anden del af kejserens have – den der kan kategoriseres som vildnis – både som sit hjem og som et refugium, hvor den må formodes at flygte tilbage til, som modreaktion på kejserens slavegørelse af den.

Som Oxfeldt også pointerer i sin analyse af "Nattergalen",¹⁸ bliver hoffolkene i kejserens rige manisk optaget af nattergalen, efter den er blevet indlemmet på hoffet. Dog hviler denne optagethed på fuglen som et *kulturelt fænomen* mere end fuglen i sin grundform:

"Det er det elskeligste Koketteri jeg kjender!" sagde Damerne rundtom, og saa toge de Vand i Munden for at klukke, naar nogen talte til dem: de troede da ogsaa at være Nattergaler [...] Hele byen talte om den mærkværdige Fugl, og mødte to hinanden, saa sagde den Ene ikke andet end: "Nat–!" og den anden Anden sagde "gal!" og saa sukkede de og forstode hinanden.¹⁹

I ovenstående citat ses det, hvordan der opstår en appropriation af nattergalen i og med, at enkelte dele af dens kultur og særegenhed bliver udvalgt og genbrugt i en ny kontekst. Både

17. Ibid., 10

18. Oxfeldt, *Nordic Orientalism*, 90-91.

19. Andersen, "Nattergalen", 274.

damernes imitation af nattergalens sang, hvor de gurgler halsen med vand, samt ordet "nat-gal" giver i sig selv ikke mening. En gurglen med vand er, vil nogen påstå, en ringe imitation af sang, og ordet "nat-gal" er ikke et rigtigt ord – der mangler den midterste del af ordet, "ter", før ordet selvstændigt giver mening. Dette viser, hvordan der opstår et sprog i kejserens hof, hvor der tales i koder, som kun de, der står indenfor den sociale relation, forstår. Udefrakommende udenfor den sociale sammenhæng, der må ønske at tage del i disse udvekslinger, er ude af stand hertil, eftersom de ikke forstår sig på de bagvedliggende, sociale processer.²⁰ Hoffets møde med nattergalen – hvis man ser bort fra kejserens møde med samme – manifesterer sig altså som en eksotisme, hvor nattergalen bliver et kulturelt fænomen, der er underlagt hoffets indforståede fascination og ringe imitation af den. Nattergalen eksisterer efterhånden knap nok i kraft af sig selv, men bliver derimod løsrevet fra sin kontekst og får sine særpræg approprieret. Den kulturelle appropriation af nattergalen sammenligner Oxfeldt med den funktion Tivoli udgjorde, som nævnt i ovenstående afsnit²¹, idet orientalismen danner den kulturelle ramme for både Tivoli og for kejserens hof. Ligesom Tivolis behandling og appropriation af Orienten, vil jeg argumentere for, at der ligeledes skabes et nærmest tivoliseret, socialt rum omkring nattergalen, hvor dens væsen forsimples, så den er lettere for hoffet at bearbejde. Både på kejserens hof og i Københavns Tivoli tilbydes der faciliteter til at dyrke en fremmed kultur, men i trygge, velkendte omgivelser.

Appropriationen af den naturlige nattergal fuldendes, da den kunstige nattergal indtræder ved hoffet. Den kunstige fugl beskrives som en tro kopi af den ægte, men dog besat med guld og ædelstene.²² Kunstfuglen beskrives yderligere:

Den gjorde ligesaa megen Lykke som den virkelige, og saa var den jo ogsaa saa meget mere nydelig at see paa [...] hos den virkelige Nattergal kan man aldrig beregne, hvad der vil komme, men hos Kunstfuglen er Alt bestemt! [...] man kan gjøre rede for det, man kan sprætte den op og vise den menneskelige Tænkning, hvorledes Valserne ligge, hvorledes de gaar ²³

20. Se også Oxfeldt, *Nordic Orientalism*, 90.

21. Ibid., 92.

22. Andersen, "Nattergalen", 275.

23. Ibid., 275; min kursivering.

Denne forherligelse af den kunstige nattergal beror på to ting, nemlig kunstfuglens udseende, samt den letforståelige kausalitet den repræsenterer. Kunstfuglen pynter bogstavelig talt på oplevelsen, og den ægte nattergal bliver ved den kunstige nattergals indtrædelse ved hoffet devalueret, fordi den ikke længere tilskrives samme æstetiske værdi som den kunstige. Kunstfuglen kan man endvidere med lethed sprætte op, og gøre sig bevidst om nøjagtig hvordan den fungerer. Den er derfor ikke præget af spontane ændringer i fremtoning og optræden, som den ægte nattergal er, og den skaber derfor en stærkere tryghedsfølelse hos både kejseren og hans hof. Opvurderingen af kunstfuglen fremfor den ægte nattergal kommer til udtryk i samme ekstreme form som den umiddelbare behandling af den ægte nattergal ved dens indtrædelse ved hoffet; her modtager kunstfuglen en fornem titel som *”Høikeiserlig Natbord-Sanger,” i Rang Nummer eet til venstre Side*”.²⁴ Denne knap så mundrette titel peger tilbage på det førnævnte sprog ved hoffet, hvor der tales i koder, kun få forstår, men titlens indholdsmæssige ligegyldighed peger også på hvordan kejserens magtudøvelse og begær efter *mere* magt tager sig ud på så ekstreme måder, at den efterhånden fremstår komisk. I sin erstatning af den ægte nattergal med kunstfuglen, har kejseren i sandhed domineret naturen og fået den sat i system. Kejserens ekstreme magtudøvelse afspejles ligeledes i den maniske brug af kunstfuglen, der medfører, at den kunstige nattergals musikspil til sidst må rationeres, for at undgå at dens indre mekanikker går komplet itu.²⁵ Den kunstige nattergal fremstår som en enhed, der er lettere at dominere end den ægte nattergal, hvor hele tolv silkebånd ansås som en nødvendighed for at fastholde og underkue den.

En (u)lykkelig slutning

Det maniske brug af den kunstige nattergal forårsager, at dens syngespil må rationeres, for at forhindre, at den går komplet itu. Denne rationering medfører dog, at kejseren sygner hen. Som det også blev pointeret tidligere, hviler kejserens eksistensberettigelse på hans magt og rigdom, og uden nattergalene, der er kejserens dyrebareste eje og hans største økonomiske og symbolske værdi, kan kejserens magt ikke længere legitimeres. Det understreges ved, at hoffet tænker

24. Ibid., 276.

25. Ibid., 276.

kejseren død, før han endnu er det, og allerede har fundet hans arvtager.²⁶ Der har hidtil været en skævvridning i magtfordelingen mellem kejseren og nattergalen. Kejseren og hans hofs impuls er at dominere og eje fuglen fremfor at gå i dialog med den nye, fremmede kultur, de møder. Dog sker der et skift i denne magtforskydning, der viser sig i afsnittet, hvor kejseren ligger på sit dødsleje, og nattergalen vender tilbage til slottet og kommer kejseren til undsætning ved at synge Døden, der sidder på kejserens bryst, bort med sin sang. Her siger nattergalen til Døden: "Ja vil Du give mig den prægtige Guldsabel! ja vil du give mig den rige Fane! vil du give mig Keiserens Krone! Og Døden gav hvert Klenodie for en sang".²⁷ Disse klenodier, nattergalen modtager, er symboler på monarkiets magt, og i og med at kejseren kan anskues som repræsentant for imperiemagten, fungerer regalerne dermed også som symboler for denne. Denne gestus, hvor nattergalen modtager kejserens symbolske ejendele, kan dermed forstås som, at magten nu fordeles anderledes og hierarkierne forfladiges. Dette peger tilbage på konklusionen af Oxfeldts analyse, som udlagt tidligere, og hvor hun pointerer, at den monarkiske magt nedbrydes og sidenhen genfødes i en samfundsorden, der synes mere egalitær.²⁸ I det efterfølgende afsnit er et kompromis forsøgt indgået, hvor kejseren og nattergalen danner en indbyrdes aftale om, at nattergalen vil holde kejseren ajour med, hvad der foregår i hans kejserrige. Med denne aftale synes en symbiose mellem kejseren og nattergalen umiddelbart at opstå – hvilket Oxfeldt også peger på – i hvilken magten fordeles mere rimeligt mellem kolonimagten og den kulturelle anden. Her må også fremhæves, hvordan nattergalen kæmper for ikke igen at blive slavegjort og få sin agens frataget. Nattergalen ytrer til kejseren, efter den har reddet ham fra Døden: "Eet beder jeg Dig om! Fortæl Ingen, at du har en lille Fugl, der siger Dig Alt, saa vil det gaae endnu bedre!".²⁹ Når nattergalen beder kejseren om, at deres aftale skal forblive mellem dem, vil jeg argumentere for, at nattergalen med andre ord frabeder sig at være i centrum, sådan som den tidligere har været. Den tager på den måde sin agens tilbage og søger at reetablere sin frihed udenfor kejserens hegemoni. Fuglen gør altså oprør mod den tidligere slavebehandling og appropriation, og ønsker at eksistere i kraft af sig selv.

26. Ibid., 277.

27. Ibid., 278.

28. Oxfeldt, *Nordic Orientalism*, 92.

29. Andersen, "Nattergalen", 279.

Som læser kan man undre sig over den ægte nattergals bevæggrund for overhovedet at vende tilbage til det miljø, hvor den fik fratrækt sin agens og selvbestemmelse. En årsag hertil kan være at vise den anden side af et kulturmøde. For nattergalen er kejseren også repræsentant for en fremmed kultur, lige så meget som nattergalen er det for kejseren og hans hof. Det understreges i det afsnit, hvor kejserens underordnede drager ud i skoven for at finde nattergalen og bringe den hjem til slottet, hvor den kan møde kejseren og holde koncert. Da hoffolkene adspørger nattergalen, om den vil synge for kejseren, bryder fuglen ud i sang, fordi den tror, at kejseren er til stede blandt menneskene omkring den.³⁰ Det viser, at nattergalen heller ikke forstår sig på hoffets kultur, i og med at den ikke kan skelne mellem den prægtige kejser og det mere jævne hoffolk. Dog fremstilles nattergalen gennem dens tilbagekomst til slottet som både imødekommende og pragmatisk overfor den fremmede kultur, den møder, og viser, at den ønsker at gå i dialog fremfor at få den fremmede kultur til at indordne sig den. Man kan på den baggrund argumentere for en iboende erkendelse i eventyret om, at mødet med fremmede kulturer og samfundslag skal bero på et ønske om at gå i dialog fremfor et ønske om at eje og dominere.

Det er naturligvis uvist, om "Nattergalen" behandler monarkiske forhold og civile uroligheder i Andersens samtid, som skitseret af Oxfeldt i *Nordic Orientalism*, eller om eventyret behandler datidens koloniale spændinger, som behandlet i denne artikel. Slutningen på "Nattergalen" er åben, og man kan ikke vide sig sikker på, hvordan det nye samarbejde mellem kejseren og den ægte nattergal bliver implementeret, og om den overhovedet er så lykkelig, som den umiddelbart kan synes at være. For ét er sikkert: Kejseren er fortsat den øverste magt i det skarpt hierarkiske samfund, han og nattergalen befinder sig i. Ligeledes er den indbyrdes aftale, kejseren og nattergalen har indgået med hinanden, blot en konsolidering af de magtstrukturer, der hersker i deres samfund, eftersom kejseren fortsat opretholder og styrker sin magt gennem en mediering af naturen, som nattergalen repræsenterer – skønt denne er mere human end tidligere. Der rykkes altså ikke ved de grundlæggende vilkår for kejseren og nattergalens relative magtpositioner. Dermed er den demokratisering og pragmatisme, der skal udgøre grundlaget for ligevægten mellem repræsentanterne for kolonimagten og de

30. Ibid., 273.

koloniserede, altså mellem kejseren og den ægte nattegal, umuliggjort, fordi der kun bliver symptombehandlet og *ikke* ændret ved de strukturelle, undertrykkende systemer der omgiver karaktererne.